

گروه تحقیقات علوم انسان شناسی و مردم شناسی

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه

تهران

گزارش

سفر ژاپون

شرکت در هشتمین کنگره علوم انسان شناسی و مردم شناسی

نادر افشار نادری

شهریور ماه ۱۳۴۷

~~~~~

در حدود ۲۸ سال است که هر چهار سال یکبار انسان شناسان و مردم شناسان از نقاط مختلفه دنیا بدور هم جمع میگردند تا از نزدیک بایکدیگر به تبادل افکار بپردازند و جدیدترین تحقیقات انجام شده خود را که هنوز بصورت کتاب یا مقاله منتشر نشده است در معرض قضاوت و انتقاد متخصصان علوم انسان شناسی و مردم شناسی قرار دهند و درباره خطوط اصلی و خط مشی پسندیده<sup>۱</sup> این علوم با توجه به مقتضیات متغیر زمان بحث کرده و تصمیم بگیرند.

هشتیمین کنگره بین المللی علوم انسان شناسی و مردم شناسی از تاریخ سوم سپتامبر تا آخر روز دهم سپتامبر ۱۹۶۸ در توکیو و کیوتو (ژاپون) تشکیل گردید. روز اول سپتامبر نام نویسی و توزیع اسناد و برنامه های کنگره بعمل آمد و روز دوم سپتامبر جلسات کمیته های اجرایی برگزار شد.

تدارکات مربوط به تشکیل این کنگره از چهار سال قبل یعنی از روزی که در هفتمین کنگره متشکله در مسکو کشور ژاپن برای برگزاری این برخورد بزرگ بین المللی انتخاب شد آغاز گشت و بدین منظور کمیته های خاصی در توکیو و کیوتو مدت چهار سال روی نحوه تشکیل کنگره و تنظیم برنامه ها کار کردند و محققان کشورهای مختلف برای عرضه مطالب بکر و نو بمطالعه و تحقیق پرداختند.

در حدود یکسال قبل از تاریخ شروع کنگره فرمهای مخصوصی  
برای داوطلبان شرکت در کنگره ارسال شد .

داوطلب میتواندست عضو رسمی کنگره باشد . در اینصورت میبایست  
خلاصه ای از سخنرانی خود را ارسال کند ورشته مورد علاقه خویش  
را معین نماید و در صورت تعادل یک فیلم مردم شناسی ۱۶ میلیمتری یا اسلاید  
برای نمایش عرضه دارد .

داوطلب میتواندست عضو وابسته بوده و فقط باستماع گزارشها  
و تماشای فیلمها و اسلایدها قناعت کند .

در ضمن اداره مسافرت زایون با ارسال کتابچه و فرم خاصه  
اطلاعات لازم را در مورد هتلها و مسافرت و قیمتها در اختیار گذارده و رزرو هتل  
و بلیط مسافرت توکیو - کیو تورا بعهده گرفته بود .

در اسفند ماه ۱۳۴۶ این اطلاعات و فرمها در اختیار اینجانب  
قرار گرفت ولی چون بودجه ای برای انجام این مسافرت وجود نداشت شرکت در این  
کنگره علمی منوط به حصد وث اتفاقات مساعد و وابسته بتوجه دستگاههای  
مسئول و علاقمند به علم و تحقیق بود . رزرو هتل و بلیط مسافرت در داخل  
کشور زایون موکول به تحقق یافتن مسافرت به زایون گردید و تنها به  
نام نویسی بعنوان عضو رسمی کنگره و ارسال خلاصه سخنرانی و عنوان و شمه ای از  
محتوای یک فیلم مردم شناسی برای نمایش در کنگره اکتفا شد .

در واقع شرکت در این کنگره بین المللی ( انسانشناسی و مردم شناسی )  
موقعی حتمی شد که در تاریخ ۲۵ اوت ۶۸ مطابق سوم شهریور ماه ۱۳۴۷  
و به بیان دیگر ۵ روز قبل از نام نویسی نهائی در توکیو بلیط رفت و برگشت  
تهران - زایون توسط وزارت علوم و آموزش عالی در اختیار اینجانب قرار گرفت .

در اینجا برخود فرض میداند از توجه و علاقه خاص  
جناب آقای مجید رهنما وزیر محترم علوم و آموزش عالی تشکر کند . در حقیقت  
انگیزه نگارش این گزارش احترام عمیقی است که نگارنده برای روحیه علمی  
و دانش دوستی جناب ایشان و آقای احسان نراقی مدیر محترم مؤسسه مطالعات و تحقیقات  
اجتماعی قائل میباشد .

چون کنگره در زاین تشکیل میشد تعداد شرکت کنندگان این مملکت از همه کشورها بیشتر بود ولی نکته قابل توجه وجود ۵۴۷ نفر انسان شناس و مردم شناس در این مملکت است .

متوسط شرکت کننده از هر کشور ۸ / ۲۵ نفر بود و اگر شرکت کنندگان زاین را بحساب نیاوریم این متوسط به ۵ / ۱۵ نفر کاهش می یابد .  
یک بررسی مقدماتی نگارنده در کنگره مبین نکات زیر شد :

پیش از ۲۵۰ نفر از شرکت کنندگان آمریکائی و اروپائی تحقیقات اصلی خود را در قاره آفریقا انجام داده و شهرت و مقام فعلی خود را مدیون همان تحقیقات میدانند در حالیکه از آفریقا فقط ۱۹ نفر از ۱۰ کشور در کنگره شرکت داشتند .

نزدیک ۲۰۰ نفر از محققان آمریکای شمالی و اروپائی متخصص — انسان شناسی و مردم شناسی آمریکای لاتین بودند . در حالیکه از کشورهای آمریکای لاتین فقط ۲۶ نفر از ۷ کشور به کنگره آمده بودند .

چنین وضعی در مورد کشورهای خاور و دور نیز صادق بود .  
در مورد خاور میانه مطالعات انسان شناسی و مردم شناسی که عرضه شد معدود و انگشت شمار بود .

در هشتمین کنگره مانند کنگره های قبلی علوم انسان شناسی و مردم شناسی علوم مربوطه تحت دو عنوان اصلی انسان شناسی — Anthropology و مردم شناسی — Ethnology تقسیم شده و برای باستان شناسی — Archaeology و جمعیت شناسی — Demography و موزه شناسی — Museology هر یک بخش جداگانه ای معین گشته بود .

VIIIth INTERNATIONAL CONGRESS OF ANTHROPOLOGICAL  
AND ETHNOLOGICAL SCIENCES  
September 3-10,  
1968  
Tokyo and Kyoto  
JAPAN

A: ANTHROPOLOGY

- 1- Theory and Methodology
- 2- Morphological Anthropology
- 3- Physiological Anthropology
- 4- Paleoanthropology and Anthropogenesis
- 5- Anthropology of Races and Population
- 6- Human Genetics
- 7- Medical Anthropology
- 8- Primate Studies

C: Archaeology

D: Demography

E: Museology

B: ETHNOLOGY

- 1- Theory and Methodology
- 2- Culture History
- 3- Social and Political Organization
- 4- Social & Culture change
- 5- Economic Studies
- 6- Religion and Folklore
- 7- Arts
- 8- Psycho-Cultural Studies
- 9- Language
- 10- Material Culture
- 11- Africa
- 12- Ainu and Arctic Region
- 13- Japan

الف : انسان شناسی

- ۱ - تئوری و روش شناسی
- ۲ - انسان شناسی مورفولژیک
- ۳ - انسان شناسی وظایف الاعضاء
- ۴ - دیرینه شناسی انسانی و اصل و منشأ انسان
- ۵ - انسان شناسی نژاد ها و اقوام
- ۶ - ژنتیک انسانی
- ۷ - انسان شناسی طبی
- ۸ - مطالعه نخستینها

ب : مردم شناسی

- ۱ - تئوری و روش شناسی
- ۲ - تاریخ فرهنگ
- ۳ - سازمانهای سیاسی و اجتماعی
- ۴ - تحولات فرهنگی و اجتماعی
- ۵ - مطالعات اقتصادی
- ۶ - مذهب و فرهنگ عامه
- ۷ - هنر
- ۸ - مطالعات روانی - فرهنگی
- ۹ - آموزش و پرورش
- ۱۰ - فرهنگ مادی
- ۱۱ - آفریقا
- ۱۲ - مطالعات درباره آسیا و نواحی قطبی
- ۱۳ - ژاپن

ج : باستانشناسی

د : جمعیت شناسی

ه : موزه شناسی

برای هر يك از شاخه های علوم فوق الذکر کمیته مستقلی تشکیل شده بود که متخصصان مربوطه نتایج تحقیقات خویش را بصورت سخنرانی بیان داشته و سپس به بحث و انتقاد میپرداختند .  
سخنرانی این جانب تحت عنوان انسان شناسی و توسعه که به زبان فرانسه تهیه شده بود ولی به تقاضای اعضا کمیته به زبان انگلیسی ایراد گردید در کمیته تحولات فرهنگی واجتماعی Social and Culture Change بعمل آمد .

نمایش فیلمهای مردم شناسی بعهده کمیته فیلم کنگره بود . همـــــ  
اعضا کنگره میتوانند در مشاهده فیلم و بحث و انتقاد آن شرکت نمایند .

هشتمین کنگره بین المللی علوم انسان شناسی و مردم شناسی

ژان سنپتامبر ۱۹۴۸  
مطابق شهریورماه ۱۳۴۷

در این کنگره ۱۴۰۰ نفر از ۵۹ کشور به ترتیب زیر شرکت داشتند :

| تعداد شرکت کنندگان | نام کشور             |
|--------------------|----------------------|
| ۵۴۷                | ۱ ژاپن               |
| ۲۵۵                | ۲ ممالک متحد         |
| ۹۰                 | ۳ اتحاد جماهیر شوروی |
| ۶۶                 | ۴ فرانسه             |
| ۵۱                 | ۵ آلمان              |
| ۳۷                 | ۶ رومانی             |
| ۳۰                 | ۷ چکسلواکی           |
| ۲۶                 | ۸ هندوستان           |
| ۲۶                 | ۹ ایتالیا            |
| ۲۸                 | ۱۰ انگلستان          |

| تعداد شرکت کننده | نام کشور           |
|------------------|--------------------|
| ۲۱               | کانادا ۱۱          |
| ۱۵               | کمره ۱۲            |
| ۱۲               | چین ۱۳             |
| ۱۲               | استرالیا ۱۴        |
| ۱۱               | بلژیک ۱۵           |
| ۱۱               | لهستان ۱۶          |
| ۱۱               | هلند ۱۷            |
| ۹                | اطریش ۱۸           |
| ۹                | فیلیپین ۱۹         |
| ۹                | یوگسلاوی ۲۰        |
| ۸                | دانمارک ۲۱         |
| ۸                | اسرائیل ۲۲         |
| ۸                | برتقال ۲۳          |
| ۷                | آرژانتین ۲۴        |
| ۷                | سوئد ۲۵            |
| ۶                | جمهوری متحد عرب ۲۶ |
| ۵                | بلغارستان ۲۷       |
| ۵                | مجارستان ۲۸        |
| ۵                | اسپانیا ۲۹         |
| ۵                | مکزیک ۳۰           |
| ۵                | ونزوئلا ۳۱         |
| ۴                | برزیل ۳۲           |
| ۴                | اندونزی ۳۳         |
| ۴                | سوئیس ۳۴           |
| ۴                | افریقای جنوبی ۳۵   |
| ۳                | یونان ۳۶           |
| ۳                | نیجریا ۳۷          |
| ۳                | ترکیه ۳۸           |



| تعداد شرکت کنند ه | نام کشور        |
|-------------------|-----------------|
| ۲                 | ایران ۳۹        |
| ۲                 | قبرس ۴۰         |
| ۲                 | تایلند ۴۱       |
| ۲                 | سیلان ۴۲        |
| ۲                 | پرو ۴۳          |
| ۲                 | نروژ ۴۴         |
| ۲                 | ژلند جدید ۴۵    |
| ۲                 | مالزی ۴۶        |
| ۲                 | کلمبیا ۴۷       |
| ۱                 | الجزایر ۴۸      |
| ۱                 | سنگال ۴۹        |
| ۱                 | گواتمالا ۵۰     |
| ۱                 | توگو ۵۱         |
| ۱                 | فنلاند ۵۲       |
| ۱                 | ایرلند ۵۳       |
| ۱                 | پاکستان ۵۴      |
| ۱                 | موزامبیک ۵۵     |
| ۱                 | اوگاندا ۵۶      |
| ۱                 | موناکو ۵۷       |
| ۱                 | تانزانیا ۵۸     |
| ۱                 | آفریقای غربی ۵۹ |

جمع کل ۱۴۰۰ نفر

برای اینکه بهتر بتوانیم درباره کنگره زاین و بطور کلی علوم انسان شناسی و مردم شناسی در جهان و وضع این علوم در ایران بحث کنیم لازم است نظری اگر چه سطحی به تحوه نضج و روند تحولات علوم فوق الذکر بیافکنیم .

در قرون ۱۶ - ۱۷ و ۱۸ میلادی با دست یابی اروپائیان به سرزمینهای جدید و شروع استعمار در سطح وسیع علوم انسان شناسی و مردم شناسی پایه گذاری شد و شکل گرفت .

مکتشفین بهنگام مراجعت از سفرهای طولانی ویر خطی خود داستانهای شگفت آور درباره مردم سرزمین های جدید نقل میکردند ، مردمی که از لحاظ رنگ پوست ، صورت ظاهر و آداب و رسوم با اروپائیان سفید پوست اختلافات فاحشی داشتند . این تفاوتها و مخصوصا " مقاومت شدید بومیان در مقابل مهاجمان موجب شد که اروپائیان آنها را " وحشی " و " ابتدائی " بنامند .

بتدریج که ما موران سیاسی و مبلغان مذهبی بعین این مردم " وحشی " و " ابتدائی " راه یافتند نگارش سفرنامه درباره عجایب زندگی آنها معمول گشت .

در قرن نوزدهم که مسأله تطور موجودات بطریقی علمی عرضه شد " وحشیان و مردم ابتدائی " نماینده و بقایای مراحل اولیه تطور معرفی شدند و " انسان اروپائی " مظهر تکامل یافته انسان متصور گردید .

در این دوره بسیاری از دانشمندان اروپائی براساس سفرنامه ها و گزارش های موجود و بندرت برپایه مشاهدات شخصی رساله ها و کتابهای قطور و " جالب " درباره " انسان ابتدائی " " جامعه ابتدائی " " مذاهب اولیه " " سحر و جادو " " نحوه تفکر مردم ابتدائی " و از این قبیل نوشتند .

در باره رسیدن سفید پوستان اروپایی به آمریکا  
و برخورد آنها با بومیان " سرخ پوست " لوی استروس انسان -  
شناس فرانسوی در صفحه ۶۸ کتاب خود Tristes Tropiques  
مینویسد : " در حالیکه سفید پوستان ادعا داشتند بومیان سرزمین جدید  
حیوان و پیشه‌ورند بومیان فکر میکردند که سفید پوستان خدا یا نند  
اگر قبول کنیم که هر دو طرف در اشتباه بودند باید اذعان نمائیم که  
نحوه تفکر بومیان انسانی تر بوده است " .

تا این زمان علوم انسان شناسی درست در اختیار مغرب زمینیان  
قرار داشت و کشورهای مستعمره و عقب افتاده آزمایشگاه تحقیقات علوم فوق  
بشمار میرفت . صدها کتاب و رساله درباره " مردم ابتدائی " و خصوصیات  
جسمانی و روانی آنها پرشته تحریر درآمد و از این راه عده‌ای پاخذ درجات  
علمی و کسب مقامات دانشگاهی نائل آمدند و شاید بتوان گفت از این طریق  
به پیشبرد علوم اجتماعی کمک موثری شد ولی آنچه را هرگز نمیتوان -  
نادیده گرفت این واقعیت است که این کوششها تاثری در بهبود زندگی  
" مردم ابتدائی " نداشت حتی درباره‌ای از موارد علوم  
انسان شناسی و مردم شناسی در خدمت استعمار و توسعه سنجیده آن قرار گرفت  
و بدینگونه هنگام با تحول تمایلات سیاسی و خصوصیات اجتماعی کشورهای  
مغرب زمین شاخه‌های مختلفی از علوم انسان شناسی و مردم شناسی  
نضج گرفت .

در کشور آلمان انسان شناسی جسمانی Physical Anthropology  
و مطالعه درباره نژادها و اصالت هر نژاد مورد توجه قرار گرفت .

در انگلستان انسان شناسی اجتماعی Social Anthropology  
و تحقیق در مورد ساختمان اجتماعی و بخصوص سازمان سیاسی و حکومتی رواج بسیار  
یافت که هنوز هم ادامه دارد و انسان شناسی اقتصادی Economic Anthropol-  
ogy نیز بدان افزوده شده است .

سوابق تاریخی فرانسویان و زمینه فکری آنها در فلسفه  
 واد بیات از یکطرف و غرور ملی و تصور رسالت در هدایت علم و سرنوشت انسان از طرف  
 دیگر به مردم شناسی Ethnologie در فرانسه اجازه نداد که  
 جهت خاص یا محدودی معینی پیدا نماید. از اینرو پاپای پیشرفت باستانشناسی  
 و احیای افتخارات گذشته انسان شناسی جسمانی Anthropologie physique نیز توسعه یافت ولی مطالعه " طرز تفکر انسان ابتدائی "، " نحوه  
 تطور نهاد های اجتماعی " و " آداب و رسوم و فرهنگ عامه " بدست  
 فراموشی سپرده نشد عکس العمل شدید مردم شناسان فرانسوی بخصوص -  
 لوی اشتراوس C. Levi-Strauss و ژاک لاکان Jacques Lacan  
 و لویی آلتوسر L. Althusser و M. Foucault بیسروان Structuralisme  
 در فرانسه و کوشش آنها و مخصوصاً سرسختی لوی اشتروس در ابطال مرز فکری  
 بین انسان ابتدائی و انسان متعین که بدون شک کوششی است انسانی، زائید  
 همان فکر فلسفی و تصور رسالت قدیم فرانسوی است.

در ممالک متعدده وجود بومیان و تماس نزدیک تازه رسیدگان  
 اروپائی با آنها اختلافات عمیقی را که از لحاظ رفتار، گفتار، کردار، آداب  
 رسوم، و بالاخره نهاد های اجتماعی مخصوصاً خانواده و خویشاوندی  
 بین صاحبخانه و مهمان ناخوانده وجود داشت در معرض دید و توجه قرار داد  
 و پائیه های انسان شناسی فرهنگی Cultural Anthropology  
 در قاره جدید گذاشته شد.

جنگ جهانی دوم و بیداری ملل " عقب افتاده " و جنبش های  
 استقلال طلبانه " مردم ابتدائی " برخی از انسان شناسان و مردم شناسان  
 را که محو شگفتیهای تطور موجودات و تغییر نهاد های اجتماعی در طی  
 تاریخ بشریت بودند متوجه مسأله ای - حادثه یعنی تحولات فرهنگی و اجتماعی  
 اقتصادی کرد.

مسأله تحولات صنعتی مخرب زمین بعهد جامعه شناسی قرار -  
 گرفت و آزمایشگاه علوم انسان شناسی و مردم شناسی در همان کشور های عقب افتاده  
 و در بین همان مردم ابتدائی بمانند سابق باقی ماند.

معمودی از جوانان کشورهای تازه استقلال یافته  
و \* عقب افتاده \* که برای تحصیل علوم انسان شناسی و مردم شناسی  
باروها و آمریکایی رفتند خواهی نخواهی تحت تعالیم خاص  
مغرب زمین قرار گرفتند و بهنگام مراجعت بموطن خود بکار جمع آوری افسانه ها  
واسطاطیر و اندازه گیری مجموعه و تعیین شکل پیشانی و گونه  
هموطنان خود پرداختند .

اگر چه در بعض موارد ورود علما اجتماعی به  
کشورهای عقب افتاده موجب نهضت ها و پیداری های در مقابل استعمار  
سیاسی و اقتصادی غرب گردید حفظ مفاهیم علمی غربی و انتقال بدون کم  
وکاست آنها استعمار جدید قرن بیستم را که استعمار علمی باشد در این  
ممالک رواج داد .

علم بخاطر علم ، علم بخاطر پیشبرد علم ، علم بخاطر روشن ساختن  
زوایای تاریخ تطور جوامع ، یعنی همان شعار های علمی مغرب زمین در کشورهای  
جهان سوم رخنه کرد بدون اینکه احتیاجات ملی و مقتضیات اجتماعی و اقتصادی مورد  
توجه باشد .

تنها مردم شناس یکی از کشورهای کوچک قاره آفریقا ، کشوری که  
چند میلیون مردم آن با سخت ترین مسائل اجتماعی و اقتصادی دست بگریبان  
است سخنرانی خود را درباره \* رفتار اجتماعی میمونهای انسان ریخته \*  
به کنگره عرضه نمود .

در واقع بیش از ۷۰٪ تحقیقاتی که توسط معدود انسان شناسان  
و مردم شناسان کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین در کنگره مطرح گردید درباره  
نژاد ها ، رنگ پوست ، اندازه های اندام اقوام مختلفه و از این قبیل بود .

اگر نظری بهمدی شرکت کنند از قاره ها و مناطق مختلفه  
بیافکنیم مسأله برای ما روشن تر خواهد شد :

|     |               |                    |
|-----|---------------|--------------------|
| ۵۴۷ | شرکت کننده از | ژاپون              |
| ۲۵۵ | " "           | ممالك متحده        |
| ۲۱  | " "           | کانادا             |
| ۹۰  | " "           | اتحاد جماهیر شوروی |
| ۳۶۲ | " "           | کشورهای اروپایی    |
| ۱۲  | " "           | استرالیا           |

---

مجموعاً از کشورهای صنعتی ۱۲۸۷

در مقابل فقط ۱۱۳ شرکت کننده از کشورهای در حال توسعه صنعتی شدن و ممالك کم رشد در کنگره شرکت داشتند و اکثر تحقیقات آنها که در کنگره مطرح گردید درباره مطالبی بود که هرگز با استیاجات ملی آنها هماهنگی نداشت

اگر کشورهای آمریکائی و اروپائی میتوانند میلیونها دلار هزینه تحقیقات انسان شناسی درباره نژادها، خصوصیات جسمانی و رفتار اجتماعی میمونها، انسان ریخت بکنند حرفی نیست، اگر این ممالك مایلند درباره تطویر خانواده، صورت و منشأ ازدواج یا اشکال ابتدائی مذهب تحقیق نمایند. بحثی نیست و بالاخره اگر برخی از کشورهای جهان سوم چشم بسته در این زمینه از مغرب زمین تبعیت مینمایند ما را بدان نیز کاری نیست.

ولی آنچه مسلم است نسبت به میهن و ملت خود مان که درگیر تحولات سریع اجتماعی و اقتصادی است نمیتوانیم بیطرف بمانیم.

شاید در گذشته این تصور وجود داشت که تنها راه و طریق صنعتی شدن کشورهای جهان سوم گرفتن ماشین از غرب و اخذ تمدن ماشینی مغرب زمین است ولی امروز بدو دلیل عمده این تصور باطل مینماید.

۱- صنعتی شدن کشورهای این بدو اخذ تمدن ماشینی مغرب زمین امروز این کشور کوچک با ۱۰۰ میلیون جمعیت خود بعنوان سومین کشور صنعتی

جهان در عرصه علم و تکنولوژی خود نمائی میکند - چرائی این پیشرفتهای حیرت انگیز و در عین حال حفظ سنن و رسوم قدیمه از حوصله این مختصر خارج است . تنها یاد آور میشود که علوم اجتماعی از نیمه دوم قرن ۱۹ در این کشور رسوخ کرد و اولین انجمن انسان شناسی در توکیو در سال ۱۸۸۶ تا سیس گشت

در سال ۱۹۲۸ با تأسیس مؤسسه مردم شناسی تحقیق درباره تحولات فرهنگی و اجتماعی آغاز شد و از سال ۱۹۴۵ یعنی بعد از جنگ جهانی دوم تا بحال کوشش عمده در علوم اجتماعی معطوف به تحقیقات مردم شناسی بوده است . هم اکنون ۱۳ مجله مردم شناسی در این مملکت چاپ و منتشر میگردد و تاکنون بیش از ۱۰۰۰ تحقیق مهم مردم شناسی در مورد تحولات فرهنگی و اجتماعی توسط مردم شناسان ژاپون بصورت کتاب در دسترس علاقمندان این علم قرار گرفته است (۱)

به بیان دیگر ژاپون در عین حالیکه صنعت را از مغرب زمین میگرفت بمطالعه جامعه خود نیز پرداخت و سعی کرد که ماشین به خصوصیات ملی و سنن و رسوم باستانی این مملکت لطمه ای وارد نیاورد . در واقع همه تحولات و تغییرات در این سرزمین بر اساس تحقیق و سنجیده انجام گرفت .

۲ - دلیل دیگری که میتوان بر ردّ غریبی شدن برای اخذ صنعت غرب آورد ناپسامانیه و سر خورد کیهای ملل مغرب زمین است در دهه اخیر . امروز مخصوصاً در بین جوانان کشورهای آمریکای شمالی و اروپا یک نوع عکس العمل شدید در مقابل زندگی ماشینی بوجود آمده است - این نوع زندگی جوابگوی - احتیاجات روانی جوانان نیست . در ضمن همین جوانان هستند که در آتییه نزدیک رهبران این ممالک خواهند شد .

هنگامیکه دست جوانان امروز بحکومت فردا رسید چه خواهد شد ، ما نمیدانیم ولی آنچه مسلم است این جنبش جوانان در غرب برای ملل جهان سوم هشدار است که اگر اخذ صنعت مغرب زمین لازمه توسعه صنعتی است ، تقلید از تمدن آن سامان خوشبختی ببار نخواهد آورد .

---

Ethnology in Japan

(۱) رجوع کنید به

که توسط انجمن ژاپونی مردم شناسی  
در سال ۱۹۶۸ در توکیو انتشار یافته است .

بدیهی است که ماشین و صنعت الگوهای رفتار خاصی را به همراه خواهد آورد ولی میتوان با بکار بردن تدابیر علمی و استفاده از تحقیقات اجتماعی و مخصوصاً "انسان شناسی و مردم شناسی این الگوهای جدید رفتار را با حفظ خصایسل ملی بتدریج در زمینه فرهنگی موجود جایگزین ساخت .

امروز در بعضی جوامع که دارای تمدنهای کهن هستند علوم اجتماعی و مخصوصاً "انسان شناسی و مردم شناسی در خدمت توسعه و عمران قرار گرفته است در این میان باید از کشورهای هند وستان بعنوان نمونه یاد کرد ولی سرزمین هند وستان بحدی وسیع است و جمعیت آن بقدری زیاد و بالا خره فرهنگها باندازه ای متنوع و مختلف که بدین زوایا نمیتوان امیدوار بود که محدودی مردم شناس و جامعه شناس دانشگاههای این مملکت بتوانند اثری عمیق بر تغیر و تحول داشته باشند .

در کشور پروسالها است که سازمان تحقیقات مردم شناسی بوسیله توسعه اجتماعی و اقتصادی تشکیل شده که علاوه بر تحقیق نظارت در کارهای اجرایی را نیز بعهده دارد .

در کشور ما ایران علوم اجتماعی هنوز علوم تازه و جدید بشمار میرود و از محدوده دانشگاه تهران خارج نشده است و با اتخاذا سیاستی صحیح میتوان جهت مطلوب را به علوم اجتماعی و تحقیقات مربوطه بدانها داد . منظور ما در اینجا بیشتر علوم انسان شناسی و مردم شناسی است .

بعضی علوم قوانین کلی و جهانی دارند مانند ریاضیات ، فیزیک شیمی ، و از این قبیل . ریاضی دان ، فیزیکدان و شیمی دان ایرانی گاه در آمریکا یا اروپا تحصیل کرده است بهنگام مراجعت بوطن خود باید با همان قوانین و همان فرمولها وعناصر کار کند .

ولی در علوم اجتماعی و انسانی وضع چنین نیست . آنچه را ما در مغرب زمین میآموزیم یا بر اساس تحقیقاتی است که در همان جوامع غریب انجام یافته یا بر پایه مطالعاتی است که در آفریقا ، آمریکای جنوبی و استرالیا



صورت گرفته است و ما هرگز نمیتوانیم نتایج این نوع تحقیقات را در کشور خودمان تعمیم دهیم.

ساختن يك آزمایشگاه فیزیک یا شیمی مجهز و تهیه ابزار و وسایل کار آن - برای ما میلیونها و یا میلیارد ها ریال هزینه میخواهد تازه در آن همان تحقیقات پیش پا افتاده و یا احیاناً " پیشرفته ای را می توانیم بکنیم که در غرب می کنند .

ولی آزمایشگاه علوم اجتماعی ، انسان شناسی و مردم شناسی - بدون يك شاهی هزینه در اختیار ما قرار دارد و آن جامعه بزرگی است بنام ایران که در آن زندگی می کنیم .

اگر دانشجویان ما با تحمل هزینه های سنگین به مغرب زمین میروند تا در دانشگاه ها و آزمایشگاه های آن دیار ریاضیات ، فیزیک ، شیمی ، طبیعی معدن شناسی و غیره بخوانند دانشجویان و محققان غرب با تحمل هزینه های گزاف و رنج بیشتر رویه جامعه ما کرده اند تا در این آزمایشگاه بی نظیر مطالعات و علم خود را در انسان شناسی و مردم شناسی تکمیل نمایند .

يك دانشجوی آمریکائی که برای تحقیقات انسان شناسی و تهیه رساله دکترای خود به ایران می آید یکساله در حدود ۱۵ تا ۲۰ هزار دلار یعنی معادل ۱،۲۵۰،۰۰۰ ریال تا ۱،۵۰۰،۰۰۰ ریال هزینه زندگی ، استخدام دستیار و راهنما ، خرید هدایا ، مسافرت در داخل مملکت و بلیط هواپیما (آمد و رفت) دریافت میدهد .

ولی يك دانشجوی محقق ایرانی هر چند در هم علاقمند به تحقیق باشد هرگز راهی برای حصول آرزو ندارد .

نظام فعلی دانشگاههای ایران نیز با هر گونه تحقیقاتی که لازمه انجامش خارج شدن از کلاس و از چهار دیواری دانشگاه باشد مبیئت دارد .

مناسبترین آزمایشگاه های علوم انسان شناسی و مردم شناسی ایلات -  
و عشایر و روستاهای ایران است . لازم است انجام تحقیقات ارزنده در این  
مناطق اقامت و زندگی در این مناطق است ولی دانشگاه باید کلاس های  
کند و هر روز دانشجوی بیشتر بنشیند . کلاس و دانشجو نیز معلم میخواهد .

از طرف دیگر استادیاری که با ۱۸ ساعت تدریس - دانشیاری که با  
۱۲ ساعت تدریس و استادی که با ۸ ساعت تدریس در اختیار دانشگاه قرار دارد  
میتواند با درس دادن در مدارس عالی دیگر لااقل معادل ( اگر نگوییم بیشتر )  
حقوق دانشگاهی خود حق التدریس بگیرد . این در صورتی است که نادیده بگیریم  
دانشیاران و استادانی را که بماندن در تهران صاحب مقامات بالای اداری و -  
دولتی نیز میشوند .

بدین طریق است که تدریس انسان شناسی و مردم شناسی بصورت نقل  
یک مشت داستان درباره اصل و منشأ مذهب ، خانواده ، حکومت ، سحر و جادو  
در میآید و چاشنی داستان عجایب زندگی قبایل استرالیایی ، آفریقایی  
و آمریکای جنوبی میشود که معلم در کتب غربی خوانده است و یا احیاناً شب قبل  
از درس میخواند . یکی از دانشجویان میگفت :

" اطلاعات من درباره قبایل استرالیا به مراتب بیشتر "  
" است تا درباره قشقایی ها که هم ولایتی من هستند "  
" درباره جوامع آمریکایی و اروپایی به مراتب زیاد تر "  
" میدانم تا درباره جامعه ایران "

ظاهراً همین جوان دو روز دیگر صاحب مقامی میشود و مسئولیت قسمتی  
از برنامه های تحول را در وطن خود که نمی شناسد به عهد میگیرد .

در حقیقت مسأله اساسی که مادر ایران با آن روبرو هستیم همین جا  
است . ایجاد تحول در یک جامعه از یکطرف احتیاج به شناخت کامل  
جامعه دارد و از طرف دیگر به پیش بینی اوضاع آینده که جامعه را میخواهیم  
بطرف آن سوق دهیم به بیان دیگر وقتی ما میخواهیم در جامعه ای تغییری  
و تحول ایجاد کنیم باید :

- ۱ - این جامعه را خوب بشناسیم .
- ۲ - بدانیم چرا این جامعه با وضع فعلی جوابگوی نیازمندیهای ما نیست .
- ۳ - باید احتیاجات حال و آینده را مطالعه کنیم .
- ۴ - تا بالا خره بتوانیم جامعه را مطابق نیازمندیهای آتی تغییر دهیم .

هرگونه برنامه عمرانی و آبادانی و صنعتی نیز همین حال را دارد .  
تنظیم این نوع برنامه ها یعنی تصمیم مکتوب درباره نوع و چگونگی تحول و تغییرات  
تاوقتی این تصمیمات در اطاقهای درسته بدون شناسائی کامل قبلی گرفتـــه  
شود مسلماً نمیتوان انتظار حصول نتیجه مطلوب را داشت .

اصولاً " تنظیم برنامه های عمرانی بدون مطالعه و تحقیق قبلی  
و اجرای اینگونه برنامه ها بهترین راه فرار از قبول مستقیم مسؤلیت است . چه بعد  
از پایان برنامه هیچ ملاک و ضابطه ای برای ارزشیابی و اندازه گیری  
میزان و چگونگی تحولات حاصله وجود نخواهد داشت و هرگز نمیتوان تغییرات  
را با میزان سرمایه گزاری مورد سنجش قرار داد . "

علوم انسان شناسی و مردم شناسی میتواند در این طریق یعنی  
عمران و آبادانی صحیح به خدمت گمارده شود و این از سه نظر درخور توجه  
مقامات مسؤول مملکت است .

۱- قبل از اجرای هر برنامه عمران منطقه ای انسان شناسان  
و مردم شناسان میتوانند بعد از یکسال در منطقه مطالعات  
و تحقیقات اجتماعی و اقتصادی بعمل آورند و برای تنظیم  
برنامه در اختیار سازمانهای مربوطه قرار دهند . بدینوسیله :

الف - وضع فعلی اجتماعی و اقتصادی جامعه باتمام خصوصیات  
آن بروی کاغذ میآید .

- ب — تمام مسائل اجتماعی و اقتصادی موجود روشن میگردد مسائل  
که ممکن است سد راه آبادانی شوند .
- ج — ما موران اجرای برنامه میتوانند بدانند درجه جامعه ای  
و باچه خصوصیات اجتماعی و اقتصادی کار میکنند و باید کار  
خود را از کجا شروع نمایند .
- د — پس از پایان دوران برنامه عمرانی با مطالعه کوتاه مدتی نظیر  
تحقیق اولیه میتوان تمام چگونگی تحولات حاصله  
را اندازه گیری کرد و نسبت تغییرات را به میزان سرمایه گذاری  
سنجید .

۲ — در این مطالعات میتوان بتدریج از دانشجویان رشته علوم اجتماعی  
استفاده کرد و نتایج تحقیقات را بهنگام تدریس به دانشجویان  
عرضه داشت تا دانشجویان امروز که روشنفکران آینده مملکت  
هستند و خواهی نخواهی مقاماتی را در دستگا های اداری و  
اجرائی وطن خود صاحب خواهند شد ملت و کشور خود را آنطوریکه  
هست بشناسند .

۳ — مسأله تحول اجتماعی و اقتصادی در معرب زمین هنوز از حد  
تئوری و نظری تجاوز نکرده و مخصوصاً در کشورهای جهان  
سوم در این باره هیچگونه مطالعه و تحقیق بی کیفیتی  
بعمیل نیامده است ما با اتخاذ سیاستی صحیح  
میتوانیم بدون اینکه تحمیلی بر بودجه دانشگاه و مملکت شود  
در وطن خود بزرگترین مراکز تحقیقات علوم اجتماعی و بخصوص  
علوم انسان شناسی و مردم شناسی را بوجود آوریم . بدین ترتیب  
که انجام تحقیقات اجتماعی و اقتصادی را که  
لازمه اجرای صحیح هرگونه برنامه های عمرانی و صنعتی  
است طبق یک تصویرنامه دولتی به مؤسسات دانشگاهی واگذار کنیم  
بدین طریق کار تحقیق در دانشگاه رونق خواهد یافت  
و بتدریج محققان بزرگ در سطح جهانی از همین مؤسسات کوچک  
بر خواهند خاست و با تلفیق و تفریق تحقیقات چگونگی تحولات  
در کشور ما روشن خواهد گشت . و از اتلاف سرمایه ها

جلوگیری بعمل خواهد آمد . اینک ه هرد دستگاه دولتی هم به کار تحقیق بپردازد ، هم بکار تنظیم برنامه و هم بکار اجرای برنامه مسلماً نمیتواند به نتیجه مطلوب منتهی گردد .

چون امروز مسأله تخصص در میان است و آینده يك ملت . کارمندان مؤسسات دولتی یا در کار مربوط به خود تخصص دارند و پادربکار تحقیق . اگر محققان ورزیده هستند به مؤسسات دانشگاهی منتقل شوند تا دانشگاه که مصاد ز آینده امور مملکت را تربیت میکند تقویت گردد و اگر در کار مربوط به اداره خود واردند همان کار را خوب انجام دهند . سازمانها وزارت خانه هائی که اکنون به تحقیقات اجتماعی و اقتصادی پرداخته اند یا بالا جبار از استادان و محققان دانشگاهی بطور نیمه وقت استفاده میکنند که اینها بخاطر جبران کمبود حقوق تن به این کار میدهند و یا خود را " مسا " کار اصلی خویش را رها کرده و با اضافه حقوق اضافه کار به کار تحقیق که غالباً به آن بیگانه اند روی آورده اند .

واگذاری تحقیقات اجتماعی و اقتصادی به متخصصان خارجی نیز که اغلب بواسطه گرانی قیمت تحمیلی است بر بودجه مملکت بنوبه خود موجب تضعیف مراکز تحقیقی و دلسردی محققان دانشگاهی که شایق خدمت به وطن هستند میشود و مردان آینده کشور ما را از واقعیات زندگی بدور نگاه میدارد و بدین ترتیب است که پشت میز نشینی ، گنده گوئی ، جاه طلبی و مقام جوئی در بین جوانان طرفدار پیدا میکند .

علوم انسان شناسی و مردم شناسی نیز خود به خود محدود خواهد شد به مطالعه روی افسانه ها ، گویش ها ، لباسها و تدریس این علوم منحصر خواهد گشت به اصل و منشأ مذ هب حکومت ، خانواده و یا قبایلی از کینه جدید ، اوگاندا ، رواندا . . .

XXXXXXXXXX